

1824 bereits an eine *Barbula* (*Tortula* resp. *Syntrichia*) *serrulata* Hook. et GREV. vom Feuerlande vergeben sei» (cf. Hedwigia LIII 1913 : 297)

és *Tortula crenulata* WARNST.-ra keresztelte el.

und in *Tortula crenulata* WARNST. umgeändert.

Győrffy.

Daphne Laureola L. és Cyclamen europaeum L. a Vértes-hegységben — in dem Vértes-Gebirge.

A *Daphne Laureola*-t még 1905. évben találtam meg a Vértes-hegységben Gesztes falunak környékén, később pedig Csákvár közelében.

A *Cyclamen europaeum*-ot ugyancsak a Vértes-hegységben gyűjtöttem 1906 nyarán Mindszentpuszta közelében csupán egy kis folton, de ott azután meglehetősen mennyiségben.

Daphne Laureola habe ich schon i. J. 1905 im Vértesgebirge in der Umgebung des Dorfes Gesztes gefunden, später auch in der Nähe von Csákvár.

Auch *Cyclamen europaeum* habe ich im Vértesgebirge gesammelt u. zw. i. Sommer 1906 in der Nähe von Mindszentpuszta an einer einzigen kleinen Stelle, an dieser aber in ziemlicher Menge.

Láng Gyula (Miskolcz).

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ungarische botan. Arbeiten.

Dr. Szabó Zoltán: Útmutató növények gyűjtésére, konzerválására, növénygyűjtemények berendezésére és növénytani megfigyelésekre. Összeállította —. Kirándulók zsebkönyve. II. kiadás. I. Növénytani rész. 64 képpel. XI + 190. 16°. — Budapest 1913. Kiadja a K. M. Term.-tud. Társ. — [Führer zum Sammeln, Konservieren der Pflanzen u. z. botan. Beobachtungen. Zusammengestellt von Dr. Z. v. Szabó. Handbuch f. Excursionen. I. Botan. Teil. Erschienen in der Aufl. d. K. ung. naturwiss. Gesellschaft.]

Az előttünk fekvő könyv a növények gyűjtésére, preparálására és konzerválására vonatkozó módszereknek rendkívüli szorgalommal feldolgozott összeállítása, melynél — tekintettel arra, hogy első sorban a kezdők részére készült, — csak azt sajnálhatják, hogy szerző a nagyszámú módszerek között nem emelte ki azoka, melyek mint a legki-

Das Buch bringt eine sehr fleissig gearbeitete Zusammenstellung der Pflanzensammlungs-, Praeparierungs- und Konservierungsmethoden, bei welcher in Anbetracht dessen, dass das Buch in erster Linie Anfänger unterweisen soll, nur zu bedauern ist, dass der Verf. unter den Methoden nicht jene hervorgehoben hat, welche als die bewährteste

próbáltabbak (és legolcsóbbak) előnyben részesítendőek. A monographiák készítéséhez, ameddig a könyv remélhetőleg nagyszámú olvasóközönségből bizonyára csak nagyon kevesen merészkedhetnek, való gyakorlati útmutatások helyett nézetünk szerint sokkal inkább helyén való lett volna egy rövid útbaigazítás élő-növényeknek a kultura céljára való gyűjtéséről, melytől ma a gyűjtő botanikus alig zárkózhatik el.

Szerző egyes megjegyzéseivel szemben azonban Ref.-nek e helyen határozottan állást kell foglalnia. Így pl. a 114. oldalon arra hívja fel a növénygyűjtő figyelmét, hogy ne az «ujdonságok vadászata» lebegjen kitűzött ezél gyanánt előtte. Nézetünk szerint épp ez az ujdonságok után való vadászat a legerősebb inger nemesak arra, hogy eddig át nem kutatott területeket felkeressünk, hanem ez ösztönöz már régebben bejárt területek intenzívebb átkutatására is: ennek az ingernek köszönheti nemesak a systematikai botanika, hanem e tudomány összes disciplinái is előrehaladásukat; ez jutalmazza meg a gyűjtőt hivatása minden fáradozásáért. Épp így kevésbé tud egyetérteni Ref. szerzőnek az enumeratiókkal szemben való állásfoglalásával ami-dőn ezek szerző nézete szerint «a növényföldrajzi tudományt semmivel sem vagy csak igen kevés-sel viszik előre». Ref. éppen az ellenkezőről van meggyőződve.

(resp. billigste) den Vorzug verdient. Statt der praktischen Unterweisungen zur Anfertigung einer Monographie, an welche sich wohl nur die wenigsten der hoffentlich recht zahlreichen Leser heranwagen dürften, wäre eine kurze Anweisung zum Sammeln von lebenden Pflanzen für Kultur-zwecke, welchem sich heute kaum ein Botaniker mehr entziehen kann, am Platze gewesen.

Gegen einige Bemerkungen des Verf. muss Ref. hier ausdrücklich Stellung nehmen. So wird z. B. p. 114 der Pflanzensammler aufmerksam gemacht, dass er sich u. A. nicht «die Jagd nach Novitäten» zum Ziele ausstecken soll. Unseres Erachtens ist eben diese Jagd nach Neuheiten der stärkste Reiz nicht nur zum Aufsuchen bisher unerforschter Gegenden, sondern auch zur intensiveren Durchforschung öfter begangener Gelände; diesem Reiz verdankt nicht nur die systematische Botanik, sondern auch alle übrigen Disziplinen dieser Wissenschaft ihren *Fortschritt*: er entlohnt den Sammler für alle Mühseligkeiten seines Berufes. Ebenso wenig kann der Ref. dem Verf. in seiner Stellungnahme gegen «Enumerationen» folgen, die nach seiner Ansicht «die pflanzengeographische Wissenschaft nicht oder nur sehr wenig fördern. Der Ref. ist vom Gegenteile überzeugt.

Szerzőnek az a véleménye, hogy az enumeráció, ha idővel egyik vagy másik adatát kétségbe vonják s nincs herbariumi példány, mely azt megerősítse, egész tudományos értékét elvesztheti, szerencsére nem fedi a valóságot.

Ref. nek eme megjegyzései, melyek — úgy látszik a gyűjtő botanikus munkája megítélésének a szerzővel szemben gyökeresen különböző álláspontjából fakadnak, a legtávolabb állanak attól a céltől, hogy szerzőnek érdemeit kisebbitsek, mert munkáját kétségtelesen a legtekélyesebbnek tartjuk, melyet az irodalom e téren felmutatott, úgyhogy nagyon kívánatos lenne könyvét a nem magyarnyelvű közönségnek is hozzáférhetővé tenni.

Die Behauptung des Verf., dass Enumerationen, wenn die eine oder die andere ihrer Angaben bezweifelt und nicht durch Belegexemplare bestätigt werden kann, ihren wissenschaftlichen Wert verlieren (p. 152) entspricht zum Glück auch nicht den Tatsachen.

Diese Bemerkungen des Ref., die — wie es scheint — aus den principiell verschiedenen Standpunkten entspringen, von welchen aus der Ref. die Arbeit der Materialsammler beurteilt, haben keineswegs den Zweck, die Verdienste des Verf. zu schmälern, dessen Werk sicher das vollständigste darstellt, was die Literatur auf diesem Gebiete aufzuweisen hat, so dass es sehr wünschenswert wäre, es auch dem nicht ungarischen Publikum zugänglich zu machen.

D.

Dr. Hollós László: Kecskemét vidékének gombái (Die Pilze der Umgebung von Kecskemét). — Math. és term.-tud. Közlemények. Kiadja a Magy. Tud. Akad. XXXII. kötet 3. szám, Budapest 1913:1 (147) — 179 (325) — 8°. — Ára (Preis) 4 K.

Nagynevű mykologusunk műve bevezető részében hazánk gombáira vonatkozó összefoglaló ismertetést ad. Szerző 1891 óta kutatta Kecskemét vidékét, amely az ő kutatása előtt: terra incognita volt. Fáradságtalan gyűjtése eredményeként 1934 gombafajt ismertetett innét, amelyből több mint 300 nova species volt a tudományra. Szerző elévülhetetlen érdemes kutatása révén Kecskemét gombafloója tekintetében bazzánk legjobban átkuta-

In der Einleitung stellt unser rühmlichst bekannter Mykologe die auf die Pilzflora Ungarns bezügliche Literatur zusammen. Sodann zählt er die von ihm seit 1891 in der Umgebung von Kecskemét beobachteten Pilze auf, aus einem Gebiet, welches vor seiner Tätigkeit eine terra incognita war. Zufolge eifrigsten Sammelns des Verfassers wurden von Kecskemét bisher 1934 Pilze bekannt. Mehr als 300 waren neue Arten. Dank der uner-

tott területe, messze felül-
mulva minden más helyet. Az
idézett forrásművek és a kecs-
keméti gombák meghatározá-
sánál használt irodalom jegy-
zéke után egy táblázat adja
(p. 17. [163]) a kecskeméti
gombák rendszertani összege-
zését 1934 fajról. A 18. [164.]
oldaltól a 174. [320.] oldalig a
gombafajok rendszertani fel-
sorolása következik. A művet
Index fejezi be.

Szerző e műve utolsó (cf.
p. 11. [167.]) Kecskemétről és
hálás lehet a tudomány szerző-
nek, hogy 23 évi vaskitartás-
sal folytatott kutatása ered-
ményét összefoglaló művét,
amelyet 1905-ben kezdett meg,
be is fejezte. Rettenetes belső
kényszer és lelki rázkódtatás
vitte arra szerzót, hogy egész
gyűjteményét megsemmisítse (cf. p. 14. [160.]) s
így életének ebből a korszaká-
ból csak irodalmi munkás-
sága marad hátra mint egyet-
len bizonyíték amellet, hogy
a magyar botanika történeté-
nek ezen disciplinát illető elég
meddő korszakában a HAZS-
LINSZKY és KALCHBRENNER által
megkezdett mykologiai kutá-
tás, hála az ő önfeláldozó
tevékenységének, nem szűne-
telt, hanem éppen olyan mun-
kákat produkált, melyekre
mindnyájan büszkeséggel te-
kinthetünk.

müdlichen und höchst aner-
kennungswerten Forschungs-
tätigkeit des Verfassers, ist
Kecskemét heute das am
besten u. gründlichsten
durchforschte Terrain Un-
garns. Der Liste der Quellen-
werke, sowie der beim Be-
stimmen der Kecskeméter Pilze
gebrauchten Werke folgt eine
Tabelle (p. 17 [163]), welche
eine Übersicht über die Pilze
bietet. Von S. 18 [164] bis S.
174 [320] folgt die systema-
tische Aufzählung und endlich
ein Index.

Dieses Werk des Verf. ist
das letzte (cf. p. 11 [167]) über
die Kecskeméter Pilze und die
Wissenschaft kann ihm nur
Dank zollen, dass er sein noch
im J. 1905 angefangenes Werk
zum Schlusse gebracht hat.
Ein durch eine tiefe seelische
Erschütterung hervorgerufener
unwiderstehlicher Drang hat
den Verf. dazu gebracht sein
ganzes wertvolles Her-
bar zu vernichten (cf. p.
14 [160]) und es bleiben aus
dieser Periode seines Lebens
also nur seine Werke übrig,
die als einzige Zeugen einer
in dieser Disciplin ziemlich
sterilen Zeit in der Geschichte
der Botanik Ungarns den Be-
weis liefern werden, dass die
mit KALCHBRENNER und HAZS-
LINSZKY begonnene mykologi-
sche Forschung Dank der auf-
opfernden Tätigkeit dieses
Mannes nicht geruht, sondern
im Gegenteil Arbeiten gelie-
fert hat, auf die wir mit eini-
gem Stolz blicken dürfen.

Új faj

Nova species

p. [33 179] Nr. 211: «*Phoma Battarrae* n. sp. Pycnidiis sparsis v. seriatim dispositis, tectis, fuscis, 120—140 μ diam., poro pertusis, contextu celluloso; sporulis ellipsoideis, continuis, biguttulatis, hyalinis, 4—4.5 $\times$ 2 μ . Hab. in receptaculis veteribus Battarrae phalloidae, prope Keeskemét Hungariae.»

Reméljük, hogy az újabban — miként a lapunkban megjelent cikkei bizonyítják — ismét feléledt munkakedvének gyümölcsésül még sok eredményt fogunk a botanika ezen ágazatában köszönhetni.

Die neuerdings — wie das einige in unserer Zeitschrift erschienene Artikel beweisen — wieder erwachte Arbeitslust des Verf. lässt uns hoffen, dass wir in diesem Zweige der Wissenschaft noch viel Erspriessliches von ihm zu erwarten haben.

Gy.

Dr. Hollendonner Ferencz: A fenyőfélék fájának összehasonlító szövettana. (Vergleichende Histologie des Holzes der Nadelhölzer). Az Orsz. Erdészeti Egyesület Deák Ferencz alapítványából 100 arannyal jutalmazott munka. Budapest 1913. Kiadja az Országos Erdészeti Egyesület (Herausgegeben von d. Ung. Forst-Verein). 4° pp. 187, 40 táblával (Tafeln).

Igaz elismeréssel kell taroznunk elsősorban az Országos Erdészeti Egyesületnek, hogy a tekintélyes anyagi áldozatokat nem sajnálva, lehetővé tette ennek a nagy szorgalommal kidolgozott műnek megjelenését. A tudományok minden ágában nagy fontossággal bírnak az egy-egy tárgykörre vonatkozó eddigi ismereteknek újabb vizsgálatokkal kiegészítve való kritikai összefoglalásai, mert a gyakran rendkívül sokfelé szétszórt szakirodalom a tájékozódást nagyon megnehezíti. Hogy a fenyőfélék anatómiáját illetőleg is ez volt a helyzet, azt a HOLLENDONNER munkájának 163—171. oldalán felsorolt irodalmi összeállítás is igazolja.

Bei der Durchsicht dieses Werkes müssen wir vor allem mit Anerkennung des ungarischen Forst-Vereines gedenken, dessen materielle Unterstützung das Erscheinen dieses fleissig ausgearbeiteten Werkes ermöglicht hat. In jedem Zweige der Wissenschaft sind die auf einen begrenzten Gegenstand beschränkten Sammelwerke, welche unser Wissen in kritischer Sichtung und ergänzt mit neueren Untersuchungen zusammenfassen, von grosser Wichtigkeit, sie sind berufen uns über die Schwierigkeiten, welche die Zersplitterung der Fachliteratur mit sich bringt, hinwegzu helfen. Dass diese Schwierigkeit auch in Bezug auf die Anatomie der Koniferen bestanden hat, darüber überzeugt uns ein Blick über die vom

Munkájának első — általános — részében szerző ismerteti a fenyőfélék fájának szerkezetét, annak egyes elemeit, közli a szövettani vizsgálat módszereit és a használt műkifejezések részletes magyarázatát, majd rátér végül az egyes bélyegek diagnostikai értékének méltatására.

A II. részben az idevonatkozó irodalom felhasználásával és nagy szorgalommal végzett eredeti vizsgálatai alapján részletesen ismerteti a fenyőfélék nemzetségei és fajai fájának anatómiai jellemvonásait, melyeket a 40 jól sikerült táblamelléklet illusztrál. Nem áll módunkban e helyen ennek a fejezetnek annak érdeme szerint való beható méltatásába bocsátkozni, csak azt óhajtjuk kiemelni, hogy HOLLENDONNER könyvének átnézéséből kiderül, hogy még morphologiailag élesen eltérő fajok között sem talált szerző oly anatómiai bélyegeket, melyek azoknak systematikai jellemzéséhez felhasználhatók volnának. Ezek után nem sokat várhatunk attól a botanikai irányzattól, mely manapság még a fajon belüli változatokat is anatómiai úton próbálja jellemezni (legalább is nem azoknál a családoknál, illetve nemzetségeknél, amelyeknél ezek a viszonyok máris konstátálva lettek), amikor az oekologiailag és morphologiailag oly élesen jellemzett 2 fenyőfaj: a *Pinus sylvestris* és *P. montana* között szerző a fábau semmiféle biz-

Verf. auf S. 163—171 zusammengestellte Literatur.

Im ersten, allgemeinen Teil schildert der Verf. die Struktur und die Elemente des Koniferenholzes, die Methoden der histologischen Untersuchung: in diesem werden auch die Fachausdrücke eingehend erklärt und der diagnostische Wert der einzelnen Merkmale besprochen.

Im II. Teile wird mit Benützung der einschlägigen Literatur und auf Grund eigener, mit seltenem Fleisse durchgeführter Untersuchungen eine anatomische Charakteristik des Holzes der einzelnen Koniferengattungen und -Arten geliefert, welche durch 40 gut gelungene Tafeln auch illustriert wird. Leider ist es uns nicht möglich, diesen Abschnitt des Werkes hier nach Gebühr zu würdigen; wir müssen als auffallendes Resultat hier nur darauf hinweisen, dass aus den Angaben des HOLLENDONNER'schen Werkes hervorgeht, dass er auch bei manchen morphologisch streng geschiedenen Arten keine anatomischen Merkmale gefunden hat, welche zu einer systematischen Charakterisierung derselben geeignet wären. Aus diesem folgt, dass (wenigstens bei Familien resp. Gattungen, wo dies konstatiert worden ist) von jener Forschungsrichtung, nach welcher beutzutage selbst bei den Varietäten einer u. derselben Art der Versuch gemacht wird, diese auf anatomischer Grundlage zu charakterisieren, nichts zu erwarten ist. Es

tos histológiai különbséget nem talált.

Határozó kulcs (mely többnyire csak a genusokig terjed) s a szakirodalom felsorolásával zárja be szerző munkáját, melyet érdemes volna az idegennyelvű olvasóközönségnek is hozzáférhetővé tenni. Ez esetben azonban kívánatos volna a meglehetősen számos becsúszott nomenclaturai, systematikai (v. ö. pl. *Pinus nigra, montana*) és növényföldrajzi hibák-tól (pl. o. a *Juniperus drupacea*-nak Bulgáriában való előfordulása. stb.) megszabadítani, amelyek ugyan nem csökkentik a munka értékét, de mindenesetre zavarólag hatnak, úgyhogy szerző azokat kéziratának egy szakemberrel való átnézetésével könnyen elkerülhette volna.

stimmen z. B. nach den Unters. des Verf. die zwei oekologisch und morphologisch so gut geschiedenen Arten *Pinus silvestris* und *P. montana* in histologischer Beziehung vollkommen überein.

Ein Bestimmungsschlüssel, der allerdings zumeist nur bis zu den Gattungen reicht und ein Literaturverzeichnis beschliessen das Werk, welches verdiente, auch dem nicht ungarischen Publikum zugänglich gemacht zu werden. In diesem Falle wäre es aber wünschenswert, das Werk von einigen nomenklatorischen, systematischen, ferner pflanzengeographischen Irrtümern (z. B. die Angabe von *Juniperus drupacea* in Bulgarien, Verbreitung von *Pinus nigra* u. *P. Pallasiana*. etc.) zu befreien. Diese beeinträchtigen sicher nicht den Gesamtwert des Buches, wirken aber mancherorts störend und wären im Wege einer Durchsicht durch einen in solchen Fragen bewanderten Fachmann leicht zu eliminieren gewesen.

L.

Bernátsky Jenő: A szikes talajok növényzete, különös tekintettel a befásítás kérdésére. (Die Vegetation des Natronbodens mit besonderer Berücksichtigung der Frage ihrer Aufforstung). Erdészeti kísérletek XV. (1913): 93—103.

Érdekes ökológiai megfigyelések, melyek főleg a fás növények szempontjából egészítik ki szerzőnek e tárgykőről «A Magyar Alföld sziki növényzetéről» czímmel már korábban megjelent (Ann. Mus. Nat. Hungarici 1905) dolgozatát. A cikket 10 táblán igen jól sikerült

Enthält interessante ökologische Beobachtungen, welche eine frühere Arbeit des Verf. über die Halophyten-Vegetation des ungar. Tieflandes (Annal. Mus. Nat. Hung. 1905) hauptsächlich in Bezug auf Holzpflanzen ergänzt. Der Artikel wird durch sehr gut gelungene

és érdekes fényképfelvételek ékesítik.

u. interessante auf 10 Tafeln reproduzierte fotogr. Aufnahmen illustriert.

Dr. Papp Lénárt: A *Pulsatilla pratensis* var. *Zichyi* Schur-ról. Egy tábla rajzzal és egy térképpel. (Über *Pulsatilla pratensis* var. *Zichyi* Schur. Mit 1 Tafel und 1 Karte.) Dissertatio, 4°, pp. 29, Kolozsvár 1913.

A *Pulsatilla Zichyi* SCHUR morphologiai, anatómiai és elterjedési viszonyainak s valamint az idetartozó synonymikának ismertetése.

Szerzőnek ama nézetére, hogy a *P. Zichyi* «anatómiai viszonyai arra vallanak, hogy mint különálló faj nem, hanem csak mint a *P. pratensis* (L.) MILL. változata jöhet tekintetbe», általánosságban meg kell jegyeznünk, hogy az anatómiai viszonyok vizsgálatát nem tartjuk alkalmasnak ilyen kérdés eldöntésére, melynél inkább az egész nemzetség morphologiai, ökológiai és kivált növényföldrajzi (elterjedési) viszonyainak mérlegelése játszik fontosabb szerepet.

Szintűgy nem írhatjuk alá szerzőnek munkája 8. oldalán a *Pulsatillák* és *Ranunculaceák* magas phylogenetikai fejlettségére vonatkozó tételét, valamint az ahhoz fűzött bizonyításait sem.

Behandelt die morphologischen, anatomischen und Verbreitungsverhältnisse und Synonymie der *Pulsatilla Zichyi* SCHUR.

Bezüglich der Äusserung des Verf., «dass die anatom. Verh. der *Puls. Zichyi* darauf hinweisen, dass sie nicht als selbstständige Art, sondern nur als eine Abart der *P. pratensis* (L.) MILL. in Betracht komme», möchten wir im allgemeinen bemerken, dass wir die Untersuchung der anatomischen Verhältnisse zur Lösung solcher Fragen für nicht geeignet halten: bei diesen spielen morphologische, insbesondere aber auf die Verbreitungsverhältnisse bezügliche Erwägungen eine wichtigere Rolle.

Ebensowenig können wir der auf p. 8. seiner Abhandlung geäusserten Ansicht des Verf. über die hohe phylogenetische Entwicklungsstufe, welche die Pulsatillen resp. die Ranunculaceen erreicht haben sollen und den zur Bekräftigung dieser Behauptung vorgebrachten Beweisen beipflichten. L.

Tuzson J.: Adatok a délorsz puszták összehasonlító flórájához. — Additamenta ad floram comparativam stepium Rossiae meridionalis. Botan. Közlemények XII. 1913. p. 181—202. Mit 5 — einer kolirierten — Tafeln (táblával).

A délorsz (tauri) steppék formációit tárgyalja. Új alakok

Behandelt die Formationen der südrussischen (Taurischen)

gyanánt szerző a következőket írja le:

Triticum repens f. *ponticum* (egy szálkás *caesium*-alak, mely hazánkban is előfordul: REF.), *Scirpus Holoschoenus* var. *Linnaei* (RCHB.) f. *pedunculatus*, több kocsányos virágzattal), *Allium Paczoskianum* n. sp. [egy halvány ibolyás-pirosan virító alakja az *A. flavum*-nak, melyet honfitársunk LÁNG A. F. már 87 évvel ezelőtt (Flora 1827, III. Beil. p. 34—35) «*A. flavum*, *ruthenicum*» (*A. flavum* & *tauricum* REGEL, All. Mon. 1875 : 188) különböztetett meg: REF.]; *Melandrium album* f. *lanceolata* (keskenylevelű alak), *Thalictrum flavum* f. *trifidum* (tojásdad - ékalakú, javarészt háromosztatú levelekkel), *Roripa silvestris* f. *chersonensis* hosszúkas, 4 mm hosszú, 1 mm széles beczőkéekkel. Ügylátszik, hogy a *Nasturtium brachycarpum* C. A. MEY.-hez tartozik; a leveleknek a szerző által említett finomabb szeletelése is e mellett a feltevés mellett szól: REF.: *Statice tomentella* BOISS. *S. sareptana* BECKER f. *hirta* TUZS.-ra kereszteltetik át, mely eljárás bizonyára ellenmondásokkal fog találkozni; *Verbascum banaticum* SCHRAD.-t mint új adatot közli Oroszország flórájára (ez a növény azonban már régen ismeretes az orosz botanikusok előtt — v. ö. LEDEBOUR Fl. Ross. III : 200 — és csak tévesen tartották a *V. Chaixii* synonymjának); új alaknak írja le szerző a *Veronica Anagallis* var. *anagalloides* Guss. f. *acutifolia* TUZS.-t (kopasz és ki-

Steppen. Neu beschrieben werden:

Triticum repens f. *ponticum* (eine begränzte *caesium*-Form, die auch in Ungarn vorkommt: REF.), *Scirpus Holoschoenus* var. *Linnaei* (RB.) f. *pedunculatus* (mit einigen gestielten Blütenknäueln): *Allium Paczoskianum* n. sp. (eine blass-violettrot blühende Form des *A. flavum*, die schon vor 87 Jahren von unserem Landsmanne A. F. LÁNG in «Flora» 1827, III. Beil. p. 34—35 als *ruthenicum* [*A. flavum* & *tauricum* REGEL, All. Mon. 1875 : 188] unterschieden worden ist: REF.); *Melandrium album* f. *lanceolata* (schmalblättrige Form). *Thalictrum flavum* f. *trifidum* («foliolis obovato cuneiformibus, maiore parte trifidis»), *Roripa silvestris* f. *chersonensis* «siliquis (sic!) oblongis, 4 mm longis, 1 mm latis» etc. (scheint sich auf *Nasturtium brachycarpum* C. A. Mey. zu beziehen; auch der vom Verfasser erwähnte feinere Zusechnitt der Blätter spricht für diese Annahme: REF.); *Statice tomentella* BOISS. wird in *St. sareptana* BECKER f. *hirta* TUZS. umgetauft. ein Vorgehen, welches sicher Widerspruch begegnen wird: *Verbascum banaticum* SCHRAD. wird als neu für Russland angegeben (doch ist diese Pflanze den russ. Botanikern sicher seit langem bekannt — vgl. LEDEB. Fl. Ross. III. 200 — und von ihnen nur irrtümlicher Weise für ein Synonym von *V. Chaixii* gehalten worden); neu unterschieden wird ferner eine *Veronica Anagallis* var. *anagalloides* Guss

hegyesedettlevelű), szintúgy az *anagalloides* f. *subobtusa* Tuzs.-t, majd a *Veronica longifolia* f. *cordata*-t (bizonyára azonos a *V. glabra* SCHRAD.-rel: REF.); *Veronica spicata* f. *Folz-Feiniana* (mirigyszőrös alak, melyet sok szerző, így pl. Host is tipikus *V. spicata*-nak tart: REF.), *V. spicata* f. *laxiflora* (az elterjedtebb mirigytelen alak), *Plantago arenaria* f. *lanata* (= typus REF.) és f. *rossica* (egy lekopaszodó alak); *Serratula xeranthemoides* f. *taurica* (legfelsőbb levelei is osztottak: egy növekedési alak); *Centaurea diffusa* var. *Lamareckiana* és f. *pallida*, mindkét név egész feleslegen való új megjelölései a typusnak: *C. diffusa*-nak, f. *lilacina* (lilapiros virágokkal).

A dolgozatból fel lehetne említeni még néhány bizonytalanságot a formatiólistákban és egyes téves adatokat, (pl. *Scabiosa ucranica* az erdélyi dombvidéken).

Greguss P.: A Suriáni tengersizemek kovamoszatai. — Die Kieselalgen der Meeraugen von Surian. — Ugyanitt. — Ebenda p. 202–225. két táblázat. — Mit 2 Tafeln. Deutsches Resumé p. (67).

Szerző PANTOCSEK társaságában a következő új alakokat írja le:

Melosira Vangeliana, *Fragilaria Semseyana*, *Synedra rostrata*, *S. suriana*, *Eunotia arcus* v. *Kriesfalussiana*, var. *plana*, *E. crassa*, *E. directa*, *E. diodon* v. *truncata*, *E. exigua* v. *reversa*, *E. Kocheleensis* v. *pygmaea*, *E. monodon* v. *dilatata*, v. *suriana*, *E. notabilis*, *E. pectinalis* v. *angustata*, v. *subitoangustata*, *E. praerupta* v. *incisa*, v. *truncata*, *Neidium Moesizianum*, v. *Kudsiriense* QUINT et GREG. (n. f. *curta*), *N. Wagnerianum*, *Pleurosigma spinulosum*, *Frustularia rhomboides* v. *angustata*, *Stauroneis anceps* f. *major*, *Navicula Filarszkyana*, *N. limosa* v. *directa*, *N. mira*, *N. mirabunda*, *N.*

f. *acutifolia* mit kahlen, zugespitzten Blättern), ebenso *anagalloides* f. *subobtusa* Tuzs., dann *Veronica longifolia* f. *cordata* (fällt wohl mit *V. glabra* SCHRAD. zusammen: REF.); *Veronica spicata* f. *Folz-Feiniana*, die drüsig behaarte Form, welche viele Autoren, z. B. Host. für typische *V. spicata* halten: REF.), *Veron. spicata* f. *laxiflora* (eine verbreitetere drüsenlose Form), *Plantago arenaria* f. *lanata* (= Typus: REF.) und f. *rossica* (eine verkahlende Form); *Serratula xeranthemoides* f. *taurica* (bei welcher auch die obersten Blätter geteilt sind: eine Wuchsform). *Centaurea diffusa* var. *Lamareckiana* n. f. *pallida* (beide ganz überflüssige neue Namen für den Typus *C. diffusa*!), f. *lilacina* (mit violett-rötlichen Blüten).

In dem Artikel wären noch manche Unstimmigkeiten in den Formationslisten und irrtümliche Angaben (z. B. *Scabiosa ucranica* L. im siebenbürgischen Hügellande.) zu rügen. D.

Neu beschrieben werden (in Gemeinschaft mit PANTOCSEK):

Quintiana, *N. placentula* v. *grossepunctata*, *N. suriana*, *Pinnularia bipectinialis* v. *staurophora* n. f. *inflata*, *P. borealis* v. *Semseyana* n. f. *medioinflata*, *P. compacta*, *P. cuneatocapitata*, *P. interrupta* v. *cuneata*, *P. Ludloviana* v. *staurophora* n. f. *subrostrata*, *P. Mágocsyana*, *P. Meisteriana*, *P. merolepta* v. *elongata*, *P. Moesziana*, *P. Neményiana*, *P. nobilis* v. *mirabilis*, *P. parallela*, *P. suriana*, *P. undulata*, *P. Vangeliana* n. v. *rostrata*, *P. viridis* f. *abnormis* n. f. *irregularis*, *P. subcuneata*, *Cymbella naviculiformis* v. *tumida*, *C. procera*, *C. Scherffeliana* n. v. *acuminata*, *C. ventricosa* v. *emorsa* n. v. *vasta*, *Hantzschia amphioxys* v. *camelus*, *Nitzschia frustulum* v. *recurvata*, *N. vermicularis* v. *minor*, *Suriella linearis* v. *cuneata*, *Echinopyxis hungarica*, *E. Moesziana*, *E. suriana*, *E. verrucosa*, *E. Reicheltii* GREG. D.

Augustin B. és Schweitzer J.: Az *Althaea officinalis* és a *Lavatera thuringiaca* levele közti különbségről. — Über den Unterschied der Blätter von *A. offic.* u. *Lavatera thuringiaca*. — Ugyanitt. — Ebenda p. 226—231 (deutsches Resumé p. (62—63). Mit 3 Abbildungen.

Szerzők 2 esetben az «*Althaea*-levelek» név alatt forgalomba hozott droguáról megállapították, hogy az *Lavatera*-levelekből áll. Tanulmányozták a kettő között levő morfol. és anatómiai különbségeket, melyeket azonban csak nagyon csekélyeknek találtak. Pontosan leírják ezeket s úgy találják, hogy a legjobb különbség még a szőrképletekben van.

In 2 Fällen wurden in einer als *Althaea*-Blätter in den Handel gebrachten Droge *Lavatera* konstatiert. Die Verf. studierten die morphol. u. anatomischen Unterschiede, welche sich als sehr geringe erwiesen. Sie werden genau beschrieben; das beste Unterscheidungsmerkmal bieten die Trichomgebilde.

Moesz G.: Mykologiai közlemények. — Mykologische Mitteilungen. — Ugyanitt. — Ebenda p. 232— Resumé p. (63—66).

Kiemelendők:

Hervorzuheben:

Polyporus rhizophilus PAT. auf Wurzeln von *Cynodon Dactylon* bei Sükösd im ungar. Tieflande (leg. F. GREINICH); *Galactinia proteana* var. *sparassoides* (BOUD.) SACC. et SYD. bei Izsák im Pester Comitate (leg. L. KOSTKA); *Ozonium plica* KALCHBR. = *Herpotrichia nigra* HARTIG, die dem Verf. bekanntgewordenen ungarischen u. kroatischen Standorte dieser Art werden genau angegeben; *Nectria cosmariospora* CES. et DR. NOT., *Niptera fallens* (KARST.) REHM., *Verticillium agaricinum* (Lk.) CORDA, *Pionnotes Biasolettianae* (CORDA) SACC.

és még számos egyéb faj Pozsony megyéből, melyeket szerző részben mint új adatokat ha-

u. mehrere andere Pilze aus dem Pozsonyer Comitate werden teils als für die Flora von

zánk flórájára, részben pedig mint érdekességeket ismertet.

Ungarn neue oder interessante Funde angeführt.

Moesz G.: Szépligeti Győző herbáriuma a Magyar Nemzeti Muzeumban. — V. Szépligeti's Herbar im ungar. Nat. Museum. — U. o. (Ebenda). p.

Ismerteti ezt a kb. 23.000 példányból álló, a Magy. Nemz. Muzeumnak ajándékozott gyűjteményt, mely egy gazdag gubacsgyűjtemény is tartalmaz.

Bespricht den Inhalt dieser geschenksweise überlassenen, c. 23.000 Expl. enthaltenden Sammlung, welcher auch eine reiche Gallensammlung enthält.

Tuzson J.: A *Dianthus polymorphus* szisztematikai tagolódása. — Systematische Gliederung von *Dianthus polymorphus* M. B. — Botan. Közlem. XIII. 1914 p. 1—9. Deutsch p. (1—7). 5 ábrával. Mit 5 Textabbildungen.

A fajt következőkép tagolja:

Gliedert diese Art in:

ssp. *diutinus* (Krt.) Tuzs. f. *Kitabelianus* Tuzs., f. *tauricus* Tuzs., f. *orientalis* Tuzs. und ssp. *ramosus* Tuzs.,

melyek közül a 2 első nézetünk szerint a *D. diutinus* Krt., a 2 következő pedig a *D. polymorphus* M. B. synonymja.

von welchen die 2 ersteren unserer Ansicht nach Synonyme von *D. diutinus* Krt., die zwei folgenden aber solche von *D. polymorphus* M. B. darstellen.

A ssp. *ramosus* az ábra s a leírás után ítélve — nézetünk szerint — egyáltalában nem tartozik ebbe a csoportba. hanem — legalább a Ref. herbáriumában levő példányok szerint — egy Déloroszországban előforduló, valószínűleg új faj a *D. guttatus* M. B. rokonságából, melytől — egyéb bélyegek mellett — főleg az erősen megrövidült csészepikkelyekben tér el s ebben a tekintetben a *D. polymorphus*-hoz közeledik.

Die ssp. *ramosus* gehört nach der Abbildung u. Beschreibung unseres Erachtens nach gar nicht in diese Gruppe, sondern stellt — wenigstens nach den im Herb. des Ref. liegenden Exemplaren — eine in Südrussland vorkommende, wahrscheinlich neue Art aus der Verwandtschaft des *D. guttatus* M. B. dar, welche von diesem, nebst anderen Merkmalen, durch stark verkürzte Kelchschuppen abweicht und sich in dieser Beziehung dem *D. polymorphus* nähert.

A tisztán subjectivus nézeteken alapuló — a legközelebbi rokonfajokra, különösen azonban az analógiákra tekintettel nem levő — fejlődéstörténeti fejtegetések nézetünk szerint

Auf rein subjektiven Ansichten fussende «entwicklungsgeschichtliche» Erörterungen — noch dazu ohne Berücksichtigung der zunächst verwandten Arten, insbesondere aber

kielégítő eredményekhez nem vezetnek.

Szerző szerint a *D. diutinus* kopasz szirmai az ősiabb típust tüntetik fel, melyből a *D. polymorphus* levezethető. Ha a *Carex hirta* árnyékban nő, kopasz lesz, ez okból most már a *C. hirtaeformis* kell, hogy az ősiabb alakot képviselje? Hát a szőrözethetnek, de sőt egész szerveknek elvesztése, nem történhetik alkalmazkodás útján s nem jelenthet ily módon progressiót? Általában az ellenkezőjére is lehet bizonyítékokat sorakoztatni s épp ez okból nézetünk szerint ilyen kérdésekre csak az egyes bélyegek értékének és ősiségének a nemzetség régi típusain való pontos kikutatásával lehet válaszolni; ez pedig mindenesetre a studiumba való elmélyedést követel.

der Analogien — können unseres Erachtens zu keinem befriedigenden Resultate führen.

Nach den Verf. soll *D. diutinus* wegen seiner kahlen Petalen den ursprünglicheren Typus darstellen, von welchem *D. polymorphus* abzuleiten ist. Wächst *Carex hirta* im Schatten, so wird sie kahl, soll deshalb *C. hirtaeformis* die ursprünglichere Stammform darstellen? Kann der Verlust der Bekleidung, ja ganzer Organe nicht durch Adaptation erfolgen und die Progression darstellen? Allerdings können auch für das Gegenteil Beweise angeführt werden und eben deshalb lassen sich unseres Er. solche Fragen nicht ohne genauere Erforschung der Wertigkeit und der Ursprünglichkeit solcher Merkmale an alten Typen einer Gattung beantworten: diese erfordern dann allerdings eine Vertiefung des Studiums.

D.

Filarszky N.: Két új Characium. (3 ábrával.) — *Zwei neue Characium-Arten.* (Mit 3 Textfig.) — u. ott, ebenda: 9—11, (7)–(8).

DR. HANKÓ B. Poprád mellett igen sok *Branchipus stagnalis*-t gyűjtött, melyeknek kopoltyúslábai rövid zöldalgákkal voltak ellepve. Szerző e zöldalgákban 2 új fajta ismert fel: *Characium setosum* FIL.-t és *Ch. saccatum* FIL.-t, amelyeknek rövid. FILARSZKY-adta magyar leírását HANKÓ közölte az Allattani Közlemények IX. (1910.) évfolyamának 96—99. oldalán szép rajzok kíséretében. Szerző eme algákkal még behatóbban akart foglal-

DR. HANKÓ sammelte bei Poprád viele *Branchipus stagnalis*, deren Kiemenblatthfüsse mit winzigen, einzelligen Grünalgen dicht besetzt waren. Der Verf. erkannte in diesen 2 neue Arten: *Characium setosum* FIL. und *Ch. saccatum* FIL., deren kurze ungarische Beschreibung schon HANKÓ in Allattani Közlemények IX. 1910, H. 2.: 96—99 mit guten Abbildungen mitgeteilt hat. Der Verf. hatte die Absicht, sich mit diesen neuen

kozni, de a kulturák tönkre mentek. A p. 10—11. latin diagnosisukat adja. A rajzok az Allattani Közl.-ből vannak átvéve.

Algen noch näher zu befassen. doch misslangen die Kulturversuche. Er gibt nunmehr die lateinische Diagnosen der zwei Arten. Die Textfiguren sind dem Allatt. Közl. IX. 1910 entnommen. Gy.

Scherffel A.: Kisebb közlemények a kryptogamok köréből. — *Kryptogamische Miscellen*. — u. ott, ebenda: 12—17. (8)—(9).

Az I. részben szerző a Feketehegy fürdő mellett, elhalt, de még fennálló fenyőtörzsön talált *Hymenochaete Mougeotii* (Fr.) COOKE-t közli. Ezt a gombát (authent. példa vizsgálata alapján) már 50 évvel ezelőtt KALCHBRENNER gyűjtötte, de más néven közölte. A II. részben a *Branchipus*-on előforduló *Characium*-fajokról értekezik szerző. Konservált anyagon végzett vizsgálata alapján oda nyilatkozik, hogy bár az északamerikai, LAMBERT-leírta fajok (*Ch. gracilipes* LAMB., *Ch. cylindricum* LAMB.) közel állanak a magyar, FILARSZKY-leírta fajokhoz, azonban még sem azonosok. A III. részben több fontos új adatot ad hazánk flórájához, főleg a *Chytridineae* köréből; több új substratumot említ fel. Szerző szerint a *Chytridium acuminatum* AL. BR. csak egy alakja a *Ch. olla* AL. BR.-nak, ennek syn.-ja. Több fajt említ fel az *Ancylistineae* és *Ascomyetes*, valamint az Algák köréből. A fajok Igó-ról és a Magas-Tátrából erednek.

In dem I. Teil teilt der Verf. mit, dass er bei Feketehegy (Kom. Szepes in Ungarn) an abgestorbenen, aber noch stehenden Tannenbäumchen *Hymenochaete Mougeotii* (Fr.) COOKE gesammelt hat. Diesen Pilz fand (nach authent. Ex.) schon vor 50 Jahren KALCHBRENNER, doch hat er ihn nicht erkannt. — Im II. Teil bespricht der Verf. die auf *Branchipus* vorkommenden *Characium*-Arten. Ein Vergleich mit konserviertem Material zeigte, dass die nordamerikanischen Arten (*Ch. gracilipes* LAMB. u. *Ch. cylindricum* LAMB.) den ungarischen von FILARSZKY beschriebenen Arten zwar nahe stehen, mit diesen aber doch nicht identisch sind. — Im III. Teil teilt der Verf. wichtige für die Flora von Ungarn neue Angaben über Arten zumeist aus der Gruppe der *Chytridineae* mit. Auch werden einige neue Substrate erwähnt. Nach Verf. ist *Chytridium acuminatum* nur eine kleine Form des *Chytr. olla* AL. BR. und folglich als Syn. des letzteren zu betrachten. Ausserdem werden mehrere Arten von *Ancylistineae*, *Ascomyeten* u. Algen

aufgezählt. Die Arten stammen zumeist aus der Umgebung von Igló. ausserdem aber aus der Hohen Tátra. Gy.

Moesz G.: Van-e jogosultsága a *Phaeomarasmius Scherffel* génusznak? *Besitzt die Gattung Phaeomarasmius Scherffel. Berechtigung?* — u. ott, ebenda: 18=20, (10)–(11).

Szerző kimutatja, hogy a *Phaeomarasmius* SCHERFFEL nemzetség fentartandó; helye a *Marasmieae-Ochrosporae* sectionban van. Továbbá

Der Verf. weist nach, dass die Gattung *Phaeomarasmius* SCHERFFEL aufrecht zu erhalten ist. Ihre system. Stellung findet sie in der Sektion *Marasmieae-Ochrosporae*. Ferner wird nachgewiesen, dass

Agaricus rimulincola LASCH = *Agaricus horizontalis* BULL. β . *crenulatus* SCHULZER = *Phaeomarasmius excentricus* SCHERFFEL = *Phaeomarasmius rimulincola* (LASCH) SCHERFFEL in litt. ist. Gy.

Jávorka S.: A *Carduus candicans* W. et K. és hazai rokonai. — *Carduus candicans* W. et K. und seine ungarländischen Verwandten. — Ugyanitt. Ebenda p. 20–24. Deutsches Resumé p. (13–16). Mit 1 Abbildung. Egy ábrázat. L. (vgl.) Magy. Bot. Lap. XII. 1913 p. 356.

Jávorka S.: Kisebb megjegyzések és újabb adatok — Floristische Daten. — Ugyanott. Ebenda p. 24–28. Deutsches Resumé p. (16–17).

A Magy. Botan. Lapok XII. évfolyamának 356–357. oldalán már megemlített fajokon kívül szerző ismerteti a *Cucubalus baccifer* L egy hazánkban előforduló mirigyes alakját (*f. glandulifer* Jáv.), majd a Nagybánya vidékén levő Izvora és Demetermező nevű tőzeglápok érdekesebb növényeit (*Carex limosa*, *C. pauciflora*, *Scheuchzeria*, *Lycopodium inundatum*), továbbá közli a *Geranium macrorrhizon* L.-ta Szturi-völgyből Nagybánya felett s az *Arabis Halleri* var. *trachytica* FRITSCH-et Nagybánya utcazáiról.

Ausser den auf p. 356–7 des XII. Jahrg. der Ung. Bot. Bl. angeführten Pflanzen behandelt dieser Artikel noch eine in Ungarn vorkommende drüsige Form von *Cucubalus baccifer* L. (*f. glandulifer* Jáv.), ferner interessante Pflanzen von den Torfmooren Izvora u. Demetermező bei Nagybánya (*Carex limosa*, *C. pauciflora*, *Scheuchzeria*, *Lycopodium inundatum*), dann *Geranium macrorrhizon* L. vom Tal Szturi ober Nagybánya und *Arabis Halleri* var. *trachytica* FRITSCH aus den Gassen von Nagybánya.

Budai J.: Új hybridek Borsod megye flórájában. — Neue Hybriden aus dem Komitate Borsod. — Ugyanott. Ebenda

p. 28—33. Deutsch p. (18—19). L. (vgl.) Magy. Bot. Lap. XII. 1913 p. 255—56.

Hollendonner F.: *Rendellenes Cyclamen persicum* Mill. — Eine Bildungsabweichung bei *C. persicum*. — Ugyanott. Ebenda p. 33—34. Deutsches Resumé p. (20). Ábrával. Mit Abbildung.

Ismertet egy olyan *Cyclamen*-hajfást, melyen 2 váltakozó levél s 2 abnormális 6-szirom-levelű s 6-porzójú virág fejlődött ki.

Behandelt einen Trieb, an welchem sich zwei alternierende Blätter und 2 abnorm entwickelte Blüten mit 6 Blumenblättern u. 6 Staubgefäßen entwickelt hatten. D.

Dr. Tuzson J.: *Adatok Magyarország fosszilis flórájához.* (*Additamenta ad floram fossilem Hungariae.*) III. — Tab. XIII—XXI. — M. kir. Földt. Intézet évkönyve. (Mitt. a. d. Jahr. K. Ung. Geolog. Reichsanst.) Band XXI. köt. H. 8. f., Budapest, 1913 : (1) 209—(28) 234. — 8°.

Hazánk fossilis Flóráját a következő becses adatokkal bővítő munka:

Die fossile Flora Ungarns wird in dieser Abhandlung mit folgenden wertvollen Daten bereichert:

Characeites Tuzs.: *Ch. verrucosa* nov. typ. et *Ch. globosa* nov. typ. ad montem Strázsa prope Esztergom leg. DR. VADÁSZ; *Ch. acuminata* nov. typ. ad Kősd leg. DR. VADÁSZ. — *Pteridites* Tuzs.: *Pt. Staubii* nov. typ. in valle Zsilvölgy prope Petrozsény leg. TUZSON. — *Ginkgo parvifolia* nov. typ. prope Biger com. Krassó-Szörény leg. ALDENHOVEN. Nach Verf. erster Fundort in Ungarn. — *Pinus ovoidea* nov. typ. ad Bozovics. com. Krassó-Szörény leg. PAPP J.; *P. Kotschyana* (UNGER) Tuzs. Dolmány, Segesvár. Segesd. Szászakisalmás, Ilyefalva?, Erked, Sárpatak, Mesztakény leg. ROTH L., DR. VITALIS J., HÖHR H., DR. P. VAJNA F.; *P. Lawsonioides* nov. typ. prope Sóvárad com. Maros-Torda leg. DR. PAPP S.; *P. Szádeczkyi* nov. typ. prope Kolozsvar leg. DR. SZÁDECZKY. — *Pandanites acutidens* nov. typ. prope Ruszkaánya mit *Juránia hemiflab.* leg. TUZSON. — *Attaleinites* nov. cat.: *Att. apiculata* nov. typ. ad vallem Pálvölgy prope Budapest leg. MACHAN. (Bestimmung nicht ganz sicher.) — *Juránia hemiflabellata* Tuzs. (Die frühere Beschreibung dieser fossilen Palme wird vom Verf. ausführlicher ergänzt.) — *Schafarzikia oligocaenica* nov. cat. nov. typ. in valle Zsil prope Petrozsény leg. TUZSON. — *Juglans palaeoregia* nov. typ. prope Torda. — *Juglandites eocaenica* nov. typ. ad montem Kis-Sváblhegy. — *Celtis* cf. *australis* L. prope Brassó. leg. DR. MOESZ. — *Nelumbo hungarica* Tuzs. in valle Zsil leg. SCHAFARZIK et TUZSON.

A dolgozathoz 9 tábla, részben photographiák, részben rajzok után s 1 vegetatióskép (WALTHER könyvéből, festette KÜMMERLE PÁL) van csatolva.

Der Abhandlung sind 9 Tafeln, teils nach Photographien teils nach Zeichnungen und 1 Vegetationsbild (aus dem Werke WALTHER's, gezeichnet von P. KÜMMERLE) beigegeben. Gy.

Szandovics Rudolf: A Rákosvidék flórájának főbb jellemvonásai. (Wichtigere Charakterzüge der Flora des Rákosgebietes.) Földr. Közlem. 1914 (XLII). 1. p. 21—49.

Kísérlet a Rákosvidék flórájának a termőhelyek s a virágzási idő szerint való összeállítására, melyet azonban a sok hibás meghatározás és sok más bizonytalanság miatt, melyeket úgy látszik az egyes növényfajoknak felcserélése idézett elő, csak a legnagyobb óvatossággal lehet használni.

Igy többek között egy egész csomó olyan fajt sorol fel, melyeket a Rákosvidéken biztosan nem találtak s melyek közül a legtöbb ott már növényföldrajzi okokból sem fordulhat elő, mint:

Versuche einer Zusammenstellung der Flora des Rákosgebietes bei Budapest nach Standorten und Blütezeit, welche aber wegen vieler unrichtigen Bestimmungen und anderer Unstimmigkeiten, welche durch Verwechslung von Pflanzenarten hervorgerufen zu sein scheinen, nur mit grösster Vorsicht zu gebrauchen ist.

Es wird u. A. eine Anzahl von Arten angeführt, welche auf dem Rákosgebiete sicher nicht gefunden worden sind u. von welchen die meisten schon aus pflanzengeographischen Gründen dort gar nicht vorkommen können, wie:

Veronica multifida, *Dianthus polymorphus*, *Astragalus arenarius*, *Allium Borbásii*, *Stipa longifolia*, *Herniaria hirsuta*, *Centaurea arenaria*, *C. Scabiosa*, *Kochia prostrata*, *Medicago orbicularis*, *Lappula deflexa*, *Carex Michellii*, *Ajuga Laxmanni*, *Agrostis vulgaris*, *Trifolium pannonicum*, *T. rubens* var. *pensylvanicum* (?), *Coronilla coronata*, *Geranium pratense*, *Trinia Kitaibelii*, *Euphrasia Rostkowiana*, *Trichophorum austriacum*, *Orchis Trautsteineri* var., *Veratrum alb.* v. *Lobelianum*, *Cardamine* (sic!) *Nasturtium*, *Heleocharis pauciflora*, *Juncus silvaticus*, *Fumaria parviflora*, *Crepis conyzifolia*, *Sisymbrium Irio*, *Cymbalaria muralis* (längs der Wege!), *Leucoium vernum*, *Asperula odorata* etc.,

továbbá olyanokat, melyek a Rákoson ma már alig fordulhatnak elő, mint pl.:

ferner solche, die heute dort kaum mehr vorkommen dürfen, wie:

Carex ericetorum, *Erodium Neireichii*, *Cerastium arvense*, *Dracocephalum austriacum*, *Alopecurus myosuroides*, *Trifol. expan-*

sum. Cnidium venosum, Oenanthe fistulosa, Schoenoplectus pungens, Equisetum maximum etc.

Evvel szemben mellőzve látjuk ennek az érdekes területnek számos igen jellemző növényét.

Csak sajnálnunk lehet, hogy szerző kinyomatás előtt munkáját egy szakemberrel legalább a legdurvább hibáktól meg nem szabadítottatta.

Téves adatok az ilyen publikációk útján könnyen becsúsznak az irodalomba, de kiirtani őket onnan már csak igen nehezen lehet.

Römer, Julius : Biologische Beobachtungen und Bemerkungen zur Flora des Bades Baassen. (Biologiai megfigyelések és megjegyzések Bázna fürdő Flórájához.) Verh. u. Mitteil. des Siebenb. Ver. f. Naturwiss. zu Hermannstadt. 1913 Heft 3. p. 75—79.

Néhány növény óriási példányokban való előfordulásának közlése mellett érdekes megfigyeléseket tartalmaz a talaj sótartalmának a növényekre való hatásáról.

Dr. Rapaics R. : Három új paradicsombetegség hazánkban. (Drei neue Krankheiten des Lycopersicum esculentum in Ungarn.) A. Kert XX. 1914 Nr. 3. (454.) szám, febr. 1.: 86—88.

Debreczen környékén szerző következő paradicsombetegségeket figyelte meg: 1. *Fusarium erubescens* APPEL et OWEN (éretlen és érett bogyókon). 2. Kevésbé veszedelmes, de érdekesebb másik faj a *Colletotrichum lycopersici* CHEST.; hazánkban eddig ismeretlen volt (a meghatározást revidálta DR. MOESZ G.). Észak-Amerikában írták le, majd Angliában lelték fel s most Debreczen környékén ú. n. anthrac-

Anderseits wieder vermissen wir eine Anzahl sehr charakteristischer Pflanzen dieses interessanten Gebietes.

Es ist zu bedauern, dass der Verf. seine Arbeit vor der Drucklegung nicht durch einen Fachmann wenigstens von den größten Irrtümern säubern liess.

Irrtümliche Angaben schleichen sich im Wege solcher Publikationen leicht in die Literatur ein, sind aber aus ihr nur schwer auszumerzen. D.

Enthält Beobachtungen über Riesenwuchs einiger Pflanzen, insbesondere aber interessante Beobachtungen ü. die Wirkung des Salzgehaltes des Bodens auf Gewächse. D.

Der Verf. beobachtete bei Debreczen folgende Krankheiten bei Lycopersicum:

1. *Fusarium erubescens* APPEL et OWEN (auf unreifen u. reifen Früchten). Eine weniger gefährliche, aber interessantere Art ist 2. *Colletotrichum lycopersici* CHEST. Dieser Pilz war bisher in Ungarn unbekannt; die Determination wurde von DR. M. MOESZ revidiert. Dieser Pilz wurde zuerst aus Nordamerika bekannt, dann wurde

nos is-t okoz (éretlen paradicsombogyókon). 3. A lomb rongálójaként lép fel *Septoria lycopersici* SPEG.

er in England gefunden. Bei Debrecen verursacht er eine sog. Anthracnose (auf unreifen Früchten). Auf dem Laub tritt die 3. *Septoria lycopersici* SPEG. auf.
Gy.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület évkönyve 1913. évre. (Jahrb. des Siebenb. Museum-Vereins üb. d. J. 1913.) — Kolozsvár 1914 : 1—100. —8°.

Dr. Páter Béla: A növénytár jelentése. (Bericht über die Botan. Abteilung.) — l. c. : 42—45.

A tisztviselők főleg rendezési munkálatokkal voltak elfoglalva. A herbarium több exsiccatusos-vállalat és különféle növények 59 fasciculusával gyarapodott; a szemléltető gyűjtemény 50 példánnyal.

Die Angestellten haben sich hauptsächlich mit dem Ordnen des Herbars beschäftigt. Das Herbar wurde um 59 Fascikel verschiedener Exsiccaten und Herbarpflanzen vermehrt; die Schausammlung um 50 Exempl.
Gy.

Hollós L.: Szekszárd piacának gombái. (Die Pilze des Marktes von Szekszárd.) Tolnavármegye és a közérdek. 1914. márcz. 9.

24 gombafaj rövid leírása s az ottani piacon használatos népies nevek felsorolása.

Kurze Beschreibung von 24 Pilzarten nebst Angabe ihrer marktläufigen, ungarischen Namen.
H.

Dr. Karl Ungar: Die Alpenflora der Südkarpathen. Mit 136 Abbildungen im Farbendruck. Herausgegeben vom Siebenbürgischen Karpathenverein. Hermannstadt 1913.

A nagyon szépen kiállított munkát, mely RÖMER GYULÁNAK a Bárezaság növényvilágát tárgyaló munkájának pendantját alkotja, minden turistának, aki csak az erdélyi havasi növények iránt érdeklődik, a legmelegebben ajánlhatjuk.

A felöltet anyagnak a célnak megfelelőleg való kiválasztása, a szövegnek gondos megszerkesztése a szerző szakértelmét dicsérik: a kiállítás minősége pedig a kiadást végző egyesületet.

Das sehr schön ausgestattete Werk, welches ein Gegenstück zu Prof. RÖMER's Pflanzenwelt des Burzenlandes bildet, können wir allen Touristen, welche Interesse an siebenbürgischen Alpenpflanzen finden, wärmstens empfehlen. Zweckentsprechende Auswahl des aufgenommenen Materiales und sorgfältige Redaktion des Textes loben die Kenntnisse des Verfassers; Qualität der Ausstattung aber den herausgebenden Verein.

Dr. Gombocz Endre: A budapesti egyetemi botanikus kert és tanszék története. Historia horti botanici necnon cathedrae botanicae reg. scientiarum universitatis hungaricae budapestinensis. 1770—1866.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium támogatásával kiadja a budapesti k. m. tud. egyetem. 6 arcképpel és 6 térképpel. Extrait en français. Budapest 1914.

Nagyon vonzóan és kimerítő alapossággal megírt története a budapesti tud.-egyetemi botanikus kertnek és botanikai tanszéknek 1770-től 1866-ig.

Eine sehr anziehend und ausführlich geschriebene Geschichte des bot. Gartens u. d. bot. Lehrstuhles der Budapester Universität von 1770 bis 1866. D.

Dr. Györfly István: A Magas Tátra növényvilága (Die Pflanzenwelt der Hohen Tatra). 13 képpel (mit 13 Abbildungen). Különlenyomat (Sep. Abd. aus) «Turistaság és Alpinizmus» 1914. IV. Nr. 10—11. sz.-ból. Budapest 1914. 34. p. p.

Népszerű ismertetése a cím-ben megjelölt tárgynak, a kutatás történetének, az oekol. és biológiai tényezők, a régiók, formációk stb. vázolásának kíséretében.

A cikkhez mellékelt vegetationális felvételek (fénykép-felvételek reproductiói) kitűnően sikerültek.

Populäre Darstellung des im Titel gen. Gegenstandes nebst kurzem Überblick auf die Geschichte der Erforschung, *oekolog.* u. biologische Faktoren, Regionen, Formationen etc. Einige Vegetationsaufnahmen (Reproduktionen nach Photographien) sind vortrefflich gelungen. D.

Nyarády E. Gy.: Marosvásárhely és környéken élő tavaszi és nyárelei növények Meghatározó könyve (2 táblával, 1 színnyom. térképpel). (Bestimmungsbuch für die in Marosvásárhely und seiner Umgebung im Frühjahr u. Sommer blühenden Pflanzen. Mit 2 Tafeln u. einer Landkarte.) Marosvásárhely 1914: LXXIII. + 128 — kis 8°. Ara (Preis) 3 K.

Szerző könyvének (amely Marosvásárhely sz. kir. város anyagi támogatásával jelent meg) célja, miként az Előszó adja: Marosvásárhely környékének márcziustól--júniusig virító növényei meghatározására a tanulóifjúságnak és a nagyközönségnek kezébe könyvet adni. Az anyagnak ilyen szokatlanul való kiszakításánál szerzőt tisztán csak

Der Zweck dieses Buches, welches mit materieller Unterstützung der gen. Stadt erschienen ist, ist nach den Worten des Verf., der studierenden Jugend und dem Publikum ein Werk zu bieten, mit Hilfe dessen die von März bis Juni um Marosvásárhely blühenden Pflanzen bestimmt werden können. Bei dieser ungewohnten Begrenzung des Stoffes haben

didacticai szempontok vezérelték (v. ö. V. old.), bár észszerűbb lett volna az egész évszakra kiterjeszkedni. Kíváncsiak vagyunk, hogy szerző kísérlete gyakorlatilag bevállal-e.

A X—XXXVIII. old. ismereti a terület felszínét, a phae-nológiával kapcsolatban az 1912. évi hőmérsékleti viszonyokat, a gyűjtés, szárítás módját, majd az idevágó irodalom ajánlása után pár vonással a botanika történetéről s a nomenclaturáról szól. Mindent ügyesen, röviden, egy sereg hasznos tudnivalót közölve.

A Meghatározó részben a természetes rendszer és LINNÉ rendszere szerint adja a kulcsot.

Akulesoknagyobbá könnyen felismerhető bélyegek alapján készültek, ami aggodalomra is ad alkalmat, hogy vajjon elegendőek-e ezek egy magukban s a helyes útra igazítják-e a kezdőt? (pl. a XLIV. 2a szerint a tejelő és nem tejelő növények dichotómiája).

Szerző műve több, növénygeographiailag is fontos adatot tartalmaz.

den Verf. (vgl. p. V.) rein didaktische Motive geleitet; u. E. nach hätte aber eine Erweiterung des Textes auf die Pflanzen der ganzen Saison sicher grössere Vorteile geboten und es wäre interessant zu erfahren, ob sich dieser Versuch in der Praxis auch bewährt.

Auf S. X—XXXVIII. macht uns der Verf. mit der Oberflächengestaltung des Gebietes, mit den klimatischen Verhältnissen des J. 1912 in Verbindung mit phae-nol. Betrachtungen bekannt: sodann folgt eine kurze Unterweisung zum Sammeln u. Trocknen der Pflanzen, zur Auswahl der Literatur und eine Skizze einer Geschichte der Botanik, endlich aber eine Übersicht über die Regeln der Nomenklatur.

Alles dies ist mit möglichster Kürze dabei aber geschickt und in Verbindung mit allerlei Wissenswertem dargestellt.

Im Bestimmungsteil sind die Schlüssel nach dem LINNÉ'schen und dem natürl. System ausgearbeitet. Sie stützen sich hauptsächlich auf leicht kenntliche Merkmale; in dieser Beziehung gibt das Buch allerdings zur Befürchtung Anlass, dass diese *allein* den Anfänger nicht immer auf den richtigen Weg leiten werden (z. B. die Dichotomie der milchenden u. nicht milchenden Pflanzen auf p. XLIV).

Das Werkchen enthält übrigens mehrere auch in pflanzengeogr. Hinsicht wichtige An-

p. 23: *Muscari comosum* (Szentanna-hegy); irodalomszerint Erdélyben nem honos.

p. 98: *Melampyrum nemorosum* (több helyen) SIMK. szerint Erdélyben csak *M. bihariense* van meg s helyettesíti.

p. 101: *Galium boreale* (Kaskadi erdő): SIMK. törüli Erdély flórájából, bár SCHUR és FUSS bizonyítják előfordulását.

A *Hieracium*-okat K. H. ZAHN revidálta.

A mellékelt színezett térkép a turistáknak is kitűnő szolgálatot tesz.

Szerző művével követésre méltó példát nyújt arra, miként viheti előbbre a vidéki, nehéz viszonyokhoz kötött kutató is a tudományt. Vajha mentől több követője akadna...

gaben, z. B. über das Vorkommen von *Muscari comosum* (auf d. Szentanna-Berg, — aus Siebenbürgen bisher nicht bekannt), ferner *Melampyrum nemorosum* an mehreren Stellen, welche Art nach SIMK. in Siebenbürgen durchwegs durch *M. bihariense* vertreten sein soll, und von *Galium boreale*, welches SIMK. trotz der Angaben SCHUR und FUSS gestrichen hat.

Die Hieracien wurden von K. H. ZAHN revidiert.

Die beigegebene kolorierte Landkarte wird den Touristen vözüliche Dienste leisten.

Der Verf. hat mit diesem Werk ein nachahmungswertes Beispiel geliefert, in welcher Weise ein an die Provinz gefesselter Forscher unter schwierigen Verhältnissen der Wissenschaft doch gute Dienste leisten kann. Es wäre zu wünschen, dass er sehr bald Nachahmer finden möge! D. et Gy.

Dr. A. Forenbacher: Die Fortpflanzungsverhältnisse bei der Gattung *Potentilla*. Rad Jugosl. Akad. Bd. 200 (1913) p. 132 u. f.

Szerző a *Potentilla rupestris*, *reptans*, *anserina* és *silvestris* pollenanyasejtjének és magkezdeményének reductió oszódását követve valamennyinél azt találta, hogy a chromosomák számában reductió áll be, mely körülmény az ivaros szaporodás mellett szolgál bizonyítékul. Az utolsó fajnál szerző megfigyelte azt, hogy a sporophytonnak egyetlen somaticus sejtje is képes létrehozni az embriózsákot, ami reducálatlan chromosomaszám mellett aposporiához vezet.

Der Verf. verfolgte die Reduktionsteilung der Pollenmutterzellen und Samenanlagen bei *Potentilla rupestris*, *reptans*, *anserina* und *silvestris* und fand bei allen eine Reduktion der Chromosomenzahl, wodurch der Beweis eines geschlechtlichen Verlaufes der Fortpflanzung erbracht wird. Bei letzterer Art beobachtete der Verf., dass auch eine somatische Zelle des Sporophyten den Embryosack liefern kann, was dann bei unreduzierter Chromosomenzahl zu Aposporie führt.

Dr. A. Forenbacher: Visiani's Vorläufer in Dalmatien.
Ebenda p. 203.

Dalmácia botan. kikutatásának történetét tárgyalja 1500-tól a XIX. század közepéig.

Behandelt die Geschichte der botan. Erforschung dieses Landes von 1500 bis Mitte des XIX. Jahrhunderts. D.

Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ausländische botanische Arbeiten.

Julius Glowacki: Ein Beitrag zur Kenntnis der Moosflora der Karstländer. — «Carniolia» IV. der neuen Folge, H. 3 u. 4, 1913: 1(114)—38(151). Tab. I—II.

Istria, Dalmatia és a többi karsztvidék mohafldrájából, de különösen májmohafldrájából F. BAUMGARTNER, DR. A. LATZEL, K. LOITLESBERGER, DR. V. SCHIFFNER fáradhatatlan kutatása, továbbá A. GINZBERGER, v. HÖHNEL, O. SENDTNER és EM. WEISS révén igen sok érdekes ritkaság került napfényre. Az említett terület mohafldráját sok adattal gyarapítja szerző műve, amely közelebbről azért érint bennünket, mivel Horvátországból és Fiume-ből is közöl több adatot. A rajzok részben a *Pseudoleskea illyrica*-ra, részben a *Scleropodium Japygum*-ra vonatkoznak.

Aus der Moosflora, besonders der Lebermoosflora von Istrien, Dalmatien und der übrigen Karstländer wurden durch die unermüdlichen Forschungen der Bryologen J. BAUMGARTNER, DR. A. LATZEL, K. LOITLESBERGER, DR. V. SCHIFFNER, sowie A. GINZBERGER, v. HÖHNEL, O. SENDTNER und EM. WEISS, vieles Interessante und Seltene bekannt. Die vorliegende Arbeit bereichert die Moosflora des erwähnten Gebietes mit vielen Angaben, welche auch uns insofern interessieren, als mehrere derselben sich auf Fiume und Croatien beziehen. Die Figuren stellen teils *Pseudoleskea illyrica*, teils aber *Scleropodium Japygum* nov. sp. dar.

Gy.

North American Flora. Vol. 15 *Musci*. — Part I., Jun. 14, 1913: 1—75. Part II., Aug. 8, 1913: 77—166. Published by the New-York Botanical Garden — 8°. Subscriptionspreis à dollar 1'50, Preis der einzelnen Hefte dollar 2'00.

Fenti mű a new-yorki botanikus kert igazgatósága kiadásában jelenik meg s Grönland,

In der Ausgabe der Direction des New-Yorker Botanischen Gartens erscheint obiges Werk

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1914

Band/Volume: [13](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 139-161](#)